

Factsheet: Burgerparticipatie

Gerard Migchels; Wageningen Livestock Research

Aanleiding

Burgerparticipatie is cruciaal voor het verkrijgen van draagvlak voor het ontwikkelen van duurzame energieproductie op land. Want energieproductie op land heeft impact op het landschap. En kan ook overlast veroorzaken. Burgerparticipatie kan zowel bij de beleidsontwikkeling als de ontwikkeling van concrete projecten. Deze factsheet gaat in op de varianten van burgerparticipatie bij de ontwikkeling van concrete projecten. En is een samenvatting van de participatiewaaiers zoals ontwikkeld t.b.v. het klimaatakkoord. Het is een soort menukaart van mogelijke bovenwettelijke participatieopties.

Project participatie

Een succesvolle projectparticipatie vraagt om goede afspraken tussen initiatiefnemer, omwonenden en de overheid. Denk daarbij aan:

- 1) De termijn om te komen tot participatieafspraken
- 2) Het budget ten behoeve van de participatie
- 3) Besluitvormingsstructuur
- 4) De wijze waarop initiatiefnemer invulling geeft aan het verplichte aanbod aan omwonenden om te participeren in het project (50% lokaal eigenaarschap)

Menukaart

Elk project is uniek en vraagt om maatwerk. De uiteindelijke invulling van de participatie (zowel over het ontwerp als de financiële deelname/tegemoetkoming) zullen de uitkomst zijn van het gezamenlijke gesprek tussen initiatiefnemer, omgeving en de overheid. Een of meerderde opties van onderstaande 'menukaart' kunnen dan ook voorkomen in het uiteindelijke participatieplan.

Hieronder vindt een beknopte beschrijving plaats van de 4 menu's.

1) Mede-eigenaarschap (individueel/collectief, risicodragend)

Omwonenden en/of individuele inwoners worden mede-eigenaar of volledig eigenaar. Via een vereniging of coöperatie. Het gaat om mee-investeren, voorinvesteren in onderzoeken en financieel risico lopen.

Wanneer toepassen?

- Bij voldoende bereidheid bij de lokale gemeenschap om mee te investeren en mee te beslissen
- Als er al een coöperatie is, of als er de bereidheid is om een coöperatie op te starten

- Ruimte vanuit overheid en de initiatiefnemer voor gedeeld lokaal eigendom. Bij volledig lokaal eigendom treedt de cooperatie, groep inwoners of grondeigenaren op als de initiatiefnemers.

Voordelen	Nadelen
<ul style="list-style-type: none"> - Actieve betrokkenheid door gedeeld of volledig eigendom van de gemeenschap - Lokaal zeggenschap op de bedrijfsvoering - Hoog risico en hoog rendement 	<ul style="list-style-type: none"> - Financieel risico - Risico dat eigendom in handen is van beperkt aantal bedrijven of landeigenaren en niet van omwonenden - Voorinvesteringen in onderzoeken is hoog. Garantstelling gemeente kan dit ondervangen. - Verantwoordelijkheid onderhoud bij deelnemers

2) Financiële deelneming (individueel, risicodragend)

Via aandelen, obligaties of een ander financieel voordeel deelnemen in het project. De vorm van deelneming is verschillend per project. Maatwerk is noodzakelijk.

Wanneer toepassen?

- Bij voldoende bereidheid bij de lokale gemeenschap om op individuele basis mee te investeren
- Bereidheid van de initiatiefnemer om obligaties/aandelen uit te geven.

Voordelen	Nadelen
<ul style="list-style-type: none"> - Actieve deelname en gedeeld lokaal eigendom door omwonenden - Geen voorinvestering nodig door de deelnemers - Geen verantwoordelijkheid voor onderhoud. 	<ul style="list-style-type: none"> - Financieel risico - Voordeel komt vaak bij een relatief kleine groep terecht. - Risico dat allen bedrijven of landeigenaren deelnemen en omwonenden niet - Geen directe invloed op de bedrijfsvoering.

3) Omgevingsfonds (collectief)

De initiatiefnemer vult het omgevingsfonds met een redelijk bedrag. Besluitvorming over de besteding vindt plaats door een onafhankelijk bestuur met in elk geval een vertegenwoordiging van de omwonenden.

Wanneer toepassen?

- Als dit het resultaat is van het gesprek tussen de ontwikkelaar en de omgeving. Vaak heeft het fonds een specifiek doel: economische of ecologische ontwikkeling, recreatie, duurzaamheid of energiebesparing.
- Bij een brede vertegenwoordiging van omwonenden om het fonds te beheren

Voordelen	Nadelen
<ul style="list-style-type: none"> - Opbrengsten uit hernieuwbare energieproject komen ten goede aan maatschappelijke doelen. De gemeenschap profiteert als geheel - Omwonenden die niet in staat zijn met eigen geld te investeren profiteren ook mee. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mogelijk zijn de baten vanuit het fonds niet voor iedereen zichtbaar of merkbaar.

4) Omwonendenregeling (individueel)

Een lokale regeling in een bepaalde straal rondom een project. Denk aan een bijdrage in het verduurzamen van de woning (zoals isolatie), groene stroom met korting, gratis zonnepanelen of een andere financiële vergoeding.

Wanneer toepassen?

- Als dit het resultaat is van het gesprek tussen de initiatiefnemer en de omwonenden. Er kunnen ook afspraken worden gemaakt over het beperken van overlast.
- Vraagt om vroegtijdig overleg tussen initiatiefnemer en omwonenden.

Voordelen	Nadelen
<ul style="list-style-type: none"> - Omwonenden lopen geen financieel risico - Omwonenden die niet in staat zijn met eigen geld te investeren profiteren ook mee. - De baten zijn direct merkbaar voor omwonenden. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ligt gevoelsmatig dichtbij compensatie. Dit kan tot verwarring leiden. Daarnaast kan dit ook als 'afkopen' worden ervaren. - Omwonenden die niet binnen een vastgestelde afstand wonen van het project zijn geen onderdeel van de regeling.

Meer informatie

<https://www.klimaatakkoord.nl/participatie/handreiking-participatie-duurzame-energie/projectparticipatie>

Dit is een product van de PPS landbouw als vliegwiel voor de energietransitie (AF170 13), een samenwerking tussen LTO-Noord, Alliander, Stedin, Windunie, Petawatts, Wageningen University & Research en ECN-TNO. Deze PPS ontvangt financiële steun van de Topsector Agri & food. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de gegevens van dit onderzoek of de toepassing daarvan.